

משתגעין ומתלהטין ב תורה האור החיים הקדוש

פרשת מצורע תשפ"ד | גליון קיב

פנינים מיוחדים מעובדים ומתומצתים על פי דברי רבינו

פניני חיים

מוסר חיים לקח מהפרשה במשנת רבינו

בשמי"ם ראש - לזכות ידידנו הרדה"ח רבי יהודה בן שרה מרים הי"ו ווייס

חומר הגנות והעונש בדיבור 'לשון הרע'

זאת תהיה תורת המצרע פיוס טהרתו והנבא אל הפהו (יד ב).

רבינו מביא את דרשת חכמינו על פסוק זה, שכך דרשו: 'זאת תהיה תורת מוציא שם רע'. כלומר, תיבת 'מצורע' הינה קיצור של המילים 'מוציא שם רע'. והעונש של צרעת מגיע בעוון לשון הרע.

מוסיף רבינו, שלכן נתחייב המצורע להביא לצורך כפרתו שתי צפרים, כדי לעוררו בתשובה על שהתנהג כמו הציפורים שמצפצפים ומפטפטים, ולכן צריך להביא כפרה כדוגמת החטא.

בהמשך (פסוק ט) כותב רבינו דברים נוראים בחומר לשון הרע, וזה לשון קדשו: וּבְדַרְךָ רָמַז תְּרַמֵּז הַפְּרָשָׁה עַל גְּלוּת יִשְׂרָאֵל, עַל דְּרָךְ אוֹמְרוֹ בְּסִפְרָה הַזֶּה, כִּי אַמּוֹת הָעוֹלָם לְיִשְׂרָאֵל הֵם בְּחִינַת הַצְּרַעַת, וְיִשְׁלְטוּ בָהֶם לְצַד הַטַּעַם עֲצָמוֹ שֵׂיִסּוּבָב הַצְּרַעַת. וְתִמְצָא גַם כֵּן שֶׁאֲמָרוּ ז"ל שֶׁלֹּא נִגְאָלוּ יִשְׂרָאֵל מִמְצָרִים אֲלָא לְצַד שֶׁלֹּא הָיָה בָהֶם בְּעַלְי לְשׁוֹן הָרַע... גַּם אִין לָךְ דָּבָר שֶׁמִּרְחִיק הָאָדָם מִן קוֹנוֹ כְּלִשׁוֹן הָרַע.

כלומר, סיבת הגלות ושליטת אומות העולם על ישראל, היא בעוון החמור של לשון הרע, כי אומות העולם נקראים גם 'צרעת', והם באים כעונש בתחליף על לשון הרע.

לפי זה מפרש רבינו את כל הפרשה, שיש כאן רמז על כלל ישראל שנשלחו בגלות אל "חוץ למחנה" מחמת לשון הרע, וכשיחזרו בתשובה, או אז: "והובא אל הכהן", רומז על הקב"ה שהוא נקרא 'כהן', המסמל את מידת החסד. כי על ידי התשובה יחזור ויתקרב אל הקדוש ברוך הוא.

וזה לשון קדשו: וְלָזָה אֲמַרְהָ הַתּוֹרָה "זאת תהיה תורת המצרע", שהיא עם בני ישראל שנוצטע בנוגעי בני אדם הטמאים, 'פיוס טהרתו' שִׁטְהַר לְשׁוֹנוֹ וּדְרָכָיו, "והובא אל הכהן" כי ה' ברוך הוא יתפנה בשם כהן, כְּאֲמֹר בְּסִפְרָה הַזֶּה בְּפָסוּק "והובא אל הכהן". וְאָמַר "והובא", לְצַד שֶׁנִּתְרַחַק, עֲכָשׁוֹ יִתְקָרַב וּבָא אֶל הַכֹּהֵן וְתִכְפַּף וּמִידָּ. וְאָמַר "והובא", פְּרוּשׁ, מֵעֲצָמוֹ יִתְקָרַב כִּי מֵעֲשִׂיו יִקְרַבוּהוּ וְיִקְרָא קְרוֹב...

והוא אומר: "וּנְצָא הַכֹּהֵן אֶל מַחוּץ לַמַּחֲנֶה" שהיא חוץ למחנה שְׂכִינְתוֹ לְחוּצָה לְאֶרֶץ מְקוֹם טָמֵא, שֶׁשָּׁם בְּעוֹנוֹתֵינוּ הֵם גּוֹלִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. "וְרָאָה וְהִיָּה נִרְפָּא הַנֶּגַע", שֶׁבְּעֵדוֹ בָּא הַצְּרַעַת שֶׁחֲזָרוּ בְּתִשְׁבּוּבָה וְנִטְהָרוּ.

עוד כותב רבינו בשם הזוהר הקדוש, כי גם גזירת העניות באה לפעמים כעונש על לשון הרע במקום הצרעת, שהרי 'עני' חשוב כמת, וגם מצורע חשוב כמת. ושניהם באותה דרגה.

זאת תהיה תורת המצרע פיוס טהרתו (יד ב). הנה דרשו חז"ל 'זאת תהיה תורתו של מוציא שם רע'. וקשה, למה רמזו זאת בפסוק כאן שמדובר בטהרת האדם, ולא בפרשת תזריע שמדובר בעצם הנגע והחטא. ויש לפרש, כי בא הפסוק לתת טעם למה הוצרך להביא ציפורים דוקא, לכן אמר, כיון שהחטא שלו הוא עוון לשון הרע, לכן תהיה טהרתו גם כן להביא ציפורים - שהם מצפצפים דוגמתו.

וְהַעֲמִיד הַכֹּהֵן הַמְּטַהֵר אֶת הָאִישׁ הַמְּטַהֵר וְאַתֶּם לִפְנֵי ה' (לב יא).

יש לפרש, שכאן נאמר חיוב ומצוה על הכהן שיעמידו בפתח העזרה, ולשמור שלא ימשך ויפרוץ להיכנס לתוכה. ולכן כתיב "האיש המטהר", ולא די לומר "המטהר" לבד - שאז היינו אומרים שרק לקטן שאינו יודע שאסור להיכנס לעזרה צריך הוא להעמידו, אבל גדול אין צורך להעמידו. לפיכך כתבה התורה "האיש המטהר" - שגם לגדול שיוודע דאסור להיכנס, צריך הכהן להעמידו ולשמור.

וְנִצְוָה הַכֹּהֵן וּפְנֹה אֶת הַבַּיִת בְּטָרְסוֹ יְבֵא הַכֹּהֵן לְרֵאוֹת אֶת הַנֶּגַע (יד לו).

לכאורה, אינו מובן הטעם מדוע ציוה ה' לפנות הבית כבר טרם ביאת הכהן, והרי אפילו אחר שבא הכהן וראה הנגע, עדיין אין הבית טמא, כי אם לאחר שיצא הכהן מן הבית ויסגירונו. ויש לתרץ, דאחר שרואה הכהן שצריך להסגיר הבית, שוב אין לו להתעכב מלהסגיר, וחוששים שימהרו לפנות הכל, ומפני המהירות ישכחו דברים קטנים שאינם חשובים בעיני האדם וישכחם, והתורה חסה אפילו על כלי חרס הקטנים שאין אדם מחשיב אותם. וזהו הריבוי, שלא יטמא כל אשר בבית - אפילו פכים קטנים.

וְרָאָה אֶת הַנֶּגַע וְהִנֵּה הַנֶּגַע בְּקִירֹת הַבַּיִת שֶׁקַּעְרוּרֹת רְקַקְרוֹת אוֹ אֲדָמָדָמַת וּגו' (יד לז).

יש לפרש בדרך רמז, דהכהן הוא הקב"ה, וכמובא בזה"ק, כי 'בית' רומז אל גוף האדם, שזהו הבית לנפש, וכאשר יראה שנשתקע ונתעב בעבירות, והיינו שקערורות - ירקקות - שאם הפנים ירוקות זהו סימן לעבירה, כמו שאמרו חז"ל. אדומות - רומז לשפיכות דמים, וזהו 'חילוץ אבנים', ואם לא יועיל, אז "ונתץ את הבית את אבניו" שימות ח"ו.

בכח התורה נתקן ונזדכך יסוד העפר שבגוף

וְצִנָּה הַנְּהֵן וְשִׁחַט אֶת הַצֶּפֶר הַאֲחָת אֶל קְלֵי חֶרֶשׁ עַל מֵיִם חַיִּים. וְשִׁחַט'. כָּאֵן רָמַז לְהַרְיֵגַת מִשִּׁיחַ בְּאֶפְרַיִם בְּמֶאֱמָרוֹ יְתִבְרַךְ "אֶל קְלֵי חֶרֶשׁ עַל מֵיִם חַיִּים", פְּרוּשׁ, בְּשִׁבְלֵי כְּפָרֵת הָעַם פְּדִיּוֹן נַפְשָׁם. וְכִנָּה אוֹתָם "קְלֵי חֶרֶשׁ", עַל דְּרָךְ "וַיִּצְרַח ה' אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם עֶפְרָן מִן הָאֲדָמָה", שֶׁהִיא קְלֵי חֶרֶשׁ.

וְהַפְנֵנָה בְּזֶה, לְצַד שְׁנֵשְׂאָרוֹ כְּכֹלֵי חֶרֶס שֶׁעוֹמֵד לְשִׁבְרָה לְצַד גְּרֵעוֹן הַתּוֹרָה הַמְתִּיחֶקֶת לְמֵיִם חַיִּים, עַל סִבַּת "מֵיִם חַיִּים" שְׁאִינְ בְּיַשְׂרָאֵל תּוֹרָה, וְעַל זֶה "תִּשְׁחַט הַצֶּפֶר הַאֲחָת" (ד' טו).

מה שכתב רבינו, שכאשר יש בישראל גרעון התורה חלילה, הם נשארים ככלי חרס שעומד לשבירה, יתבאר היטב, ע"פ דבריו בספר 'ראשון לציון' על משלי (פרק ב') שהגוף שהוא מיסוד העפר אין לו טהרה, וככלי חרס שאינו יוצא מידי דפיו, ולכן צריך שבירה שהיא המיתה, וזולתי באמצעות התעצמות בעסק התורה יכול להוציא מידי דופיו.

וזל"ק: הנה תמצא כי כל זה [- טבילה, תעניות, יגיעת התורה] הוא תקון לג' יסודות שבגוף, שהם אש רוח מים, אבל עפר אודיעך קושט אמרי אמת שדינו כדון האיסורין, דהלכה רווחת 'אין כלי חרס יוצא מידי דופיו לעולם' (פסחים ל, ב), ולזה לא עלתה לאדם הראשון כאשר חטא ובלע כלי חרס שלו איסור, אין לו תקוה אלא לשוב לכבשן האש מוצאו שנתבשל בו (שו"ע או"ח סי' תנא ס"א, יור"ד סי' קלה סי"ד), והוא לשוב אל הארץ אשר לוקח ממנה.

ותמצא, כי יש צדיקים אשר הרבו ללבוש גופם בתורה עד שהוציאו דופיו ממנו, ואלו נרמזים, דתמצא דכלי זכוכית הם מן העפר (שבת טו, ב) ואף להם נתנו חכמים שיעור כי שבירתם זו היא טהרתן, שלא יועיל להם כמה וכמה. ולזה, משה רבנו ע"ה לא הועילה לו רוב תורתו ונפטר והוכרח לשבירה. האמת, כי שבירתו אינה חשובה שבירה כלל, כי כבר הוא מהותך מדופיו אשר בלע בימי אדם.

ולזה שמעתי מתלמיד חכם אחד משם המפרשים אמתני' (עיין סוטה מח, ב) דמיום שמת רבי בטלה זכוכית לבנה - היא נפאת הגוף, כך שמעתי. וכפי דברינו יתבאר פירוש הענין כמין חומר, כי למה לא יראו להמשיל הענין אלא לזכוכית הלבנה, אלא לומר כי כולם התנאים הקדושים ע"ה היו הם וכיוצא בהם שיימצא גופו מלובן ולא יצטרך למיתה שהיא השבירה, אלא מצד שיסודו בעפר וכבר אמרה תורה שאין כלי חרס יוצא מידי דופיו אלא בהחזירו אל כבשן האש, וכלי זכוכית הם חרס.

וזה ישיגנו ברוב עסק התורה, והקדושה, שלא יצטרך למיתה, אלולי חטא אדם הראשון, והגם שימות אין מיתתו נקראת מיתה אלא שכיבה (עיין ב"ב קטו, א). ואפשר לרמוז זה בקרא, דכתבי (במדבר יט, יד) "זאת התורה אדם כי ימות באהל", פירוש, כי מועלת התורה ללבן ולזכך האדם כאשר מועלת המיתה לגוף לעכלו, זאת התורה היא עושה כמו "אדם כי ימות" וגו'. עכ"ל.

האם גם בספק מצוות עשה נחלקו השיטות

אם ספיקא דאורייתא לקולא

וּדְבָרָיו ז"ל קִצֵּת דְּחֻקִּים, וּבִפְרָט לְכַת הַפּוֹסְקִים (רמב"ם ועוד) שְׁסוֹבְרִים שְׁסַפֵּק דְּאֻרִיתָא שְׁמִתָּר מִן הַתּוֹרָה, לֹא יַעֲמְדוּ דְּבָרֵי הַרְבַּ עֲלֵיו הַשְּׁלוּם לְמַעַן בְּדַבְּרֵיו (יד ז).

רבינו מביא את דברי המשנה למלך שהביא ברייתות שיש מיעוט למעוטי חג הסוכות ממצה, ויש מיעוט למעוטי חג המצות מסוכה, ותמה על כך, למה צריך ב' מיעוטים, הרי גם בלא שום מיעוט לא יתכן לחייב שניהם, שרק החמור שבשניהם ניתן ללמוד מן הקל. והמשל"מ תירץ, שולוא המיעוטים, היינו מחמירים ומחייבים שניהם, דהיינו בסוכות אכילת מצה, ובפסח ישיבה בסוכה, מכח ספק בפירוש הפוסקים. אמנם, רבינו הקשה, שזה לא יתיישב לדעת הפוסקים דס"ל ספיקא דאורייתא לקולא.

ובשו"ת מהרש"ם (ח"ד סי' ס"ו) הוכיח מכאן, שרבינו סובר שבין בלא תעשה ובין בעשה הוי פלוגתא הרמב"ם והרשב"א אם יש להחמיר בספק דאורייתא, או להקל. והיינו, שמקושיית רבינו על המל"מ, מוכח דגם ספק חיוב מצות עשה, תלוי בהאי פלוגתא של הרמב"ם והרשב"א, האם מה"ת אזלינן לקולא בספיקא דאורייתא, דלהרשב"א אזלינן לחומרא, ולהרמב"ם אזלינן לקולא.

וכן מוכח להדיא מדברי רבינו בספרו ראשון לציון על מס' חגיגה (ד, א), שבגמ' שם הקשו, למה הוצרך קרא למעט טומטום מחיוב קרבן ראיה, 'טומטום ספיקא הוא, מי אצטרך קרא למעוטי ספיקא'. וכתב רבינו, שמסוגיא זו מוכח לכאורה, כהסוברים דספיקא דאורייתא לקולא מה"ת, ומשום כך לא הוצרך קרא למעט, כיון דבלא"ה אנו יודעים שפטור מספק. אבל, להסוברים דספיקא דאורייתא לחומרא מה"ת, קשה, שהרי לולא הפסוק היינו מחייבים אותו מספק ככל ספיקא דאורייתא, וא"כ צריך קרא למעט.

וכתב, שאכן זה הוקשה להם להתוספות (שם סוד"ה אלא), שיתחייב מספק לקיים מצות ראיה, והקרנן יביא על תנאי, דאם הוא אשה להוי נדבה. ותירצו, דאינו יכול לעשות כן, דמבטל מצות סמיכה. וסיים רבינו, כי לפי"ז אין להוכיח מהאי סוגיא אם ספיקא דאורייתא מה"ת לקולא או לחומרא, עיי"ש באריכות. עכ"פ מוכח מדבריו, דאף בספק חיוב במצוות עשה הוי פלוגתא זו.

ברם, נחלקו בזה גדולי הפוסקים, ושלושה שיטות בדבר:

שיטה א' - דבספק במ"ע לכו"ע אזלינן לחומרא, דעשה חמיר ואלים מל"ת, דהא מהאי טעמא עשה דוחה לל"ת, ולכך אלים גם לענין ספק.

אמנם, החוות דעת (יור"ד סי' ק"י בתחילת בית הספק) ביאר הטעם בזה, שכל מה שכתוב בתורה היינו ודאי, ולא ספק, ולכן צריך שהמצוה ג"כ תהיה ודאי, ואם לא כן לא יצא. והו"ד בשו"ת אבני נזר (יור"ד סי' של"ד אות י"ט). ועל דרך זו כתב בשו"ת מוצל מאש (סי' מ"א): דכל הני הם מצוות עשה דציוה לנו השי"ת שנעשה קרבן לכפר או לטהר או לאכול, ויהיה תמים וכשר ככל חוקותיו וככל משפטיו ואז יעלה לרצון, עכ"פ צריך שיהיה תמים וכשר בוודאי ולא מספק, ע"כ.

וכן כתב בשו"ת כתב סופר (או"ח סי' ח'): הלא כבר השריש לנו החו"ד, וכן קיים מדנפשיה אבא מאוה"ג זצ"ל [החת"ס], והוא בכתובים בכתבי הקודש שלו, דבספק אם קיים המצוה גם לרמב"ם ספיקו מה"ת להחמיר, דלא דברה תורה על הספק, ע"כ. ולפי דבריהם, כל זה רק באופן שבוודאי מחוייב במצוה, שממילא אינו נפטר ממנה ע"י קיום המצוה בספק, משא"כ בנידו"ד שהספק הוא אם יש חיוב בכלל.

ובשו"ת יהודה יעלה למהר"י אסאד (אהע"ז סי' רנ"ו אות י"א) ביאר באופן אחר, לפי מה שהעלה הפרי חדש, דבאיתחזק איסורא גם הרמב"ם מודה דספק מה"ת להחמיר, וא"כ בספק מצוה ג"כ אוקי גברא בחזקת חיוב שלא קיים עוד המצוה.

שיטה ב' - דעת הפרי חדש (או"ח סי' קפ"ד) והשאגת אריה (סי' כ"ה) דגם זה תלוי במחלוקת הרמב"ם והרשב"א, וכן נראה לכאורה דעת רבינו כנתבאר בפנים. [אמנם, לפי המבואר לעיל, י"ל שבאופן שבוודאי מחוייב במצוה, גם רבינו מודה שאינו נפטר ממנה ע"י קיום המצוה בספק].

שיטה ג' - דעת הפרי מגדים בכמה מקומות (או"ח סי' י"ז א"א סק"ב; סי' שד"מ מש"ז סק"א; תיבת גומא פר' וירא; ועוד) דאפ"ל להרשב"א דס"ל דספיקא דאורייתא לחומרא, הוא רק בספק איסור, אבל בספק מצוה לכו"ע אזלינן לקולא. וראה עוד בברכת שמעון מה שהאריך בדברי רבינו כאן. וע"ע בשו"ת יביע אומר (ח"ח יור"ד סי' כ"א אות ד') שהאריך בכל זה.

מאת מגדולי שיעור והגו תורת האדם החיים הקדושים טעויות:
עם הספ' 'כל המצוות לחיים' המכיל אלפי ביאורים פנימיים הדורות על
ספר 'אור החיים' הקדוש, מרובי עניינים 'מחוקקת ועיבוד' בדברי האור
החיים הקדושים, ומגלים צנינות ומפאת תורתו הקדושה, עד כמדי
שישתענון ומתהללן אחריו!

מִצְוֹת וְהַלְכוֹת
עֲבוֹר הַתּוֹרָה

להשיג בכל תנויות הספרים, או בקו ה'מורשת' 0733.743.620

נכספה וגם כלתה גפשי לחצרות ה'

לארעא קדישא דישראל

רושם יציאתו של רבנו מן הערים בהן התגורר ושהה, נותר בהן. אך רושם עלייתו לארץ ישראל - לדורות עולם הוא. קצרי ראות אנו להכיר בעומק משמעות הגעתו של צדיק יסוד עולם לשכון בעיר אלוקים, אך ניתנו לנו כמה מלים מקולמוסו של אחד הגאונים הנודעים שזרח אורו לאחר הסתלקות רבנו ופעל בארץ החוקה, הוא הגאון רבי אפרים זלמן מרגליות מבראדי זצ"ל. בהסכמתו לספר 'פרי תואר' (מהדורת זלקווא תק"ע), כתב רבי אפרים זלמן: "וחל עלינו חובה, להכיר בטובה, אשר הטיב ה' עמנו, וברוב חסדיו הגדיל לנו. דקאי צדיק במערב ואהדר ואוקי ליה למזרח, להזריח לישרים אור תורתו, ולקדש עמו ישראל בקדושתו בחצרות ה' בתוככי ירושלים. שם ישב בפתח עינים, שם ירעה, ושם רבץ תורה והעמיד תלמידים הרבה גדולי הדורות. לן בעומקה של הלכה ואילו נגלו המון נסתרות, והאציל מן הרוח אשר עליו לתלמידיו, ויפח באפם נשמת חיים. ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים" ---

נכספה נפש רבנו ואיוותה בהרתה לעלות לארץ ישראל, כדי לקדש את עמו ישראל בקדושתו בחצרות בית ה' בתוככי ירושלים, להריבץ תורה ולהעמיד תלמידים באוירה המחכים של ארץ ישראל. למרות שידע בבירור כי יוכל להרבות גבולו בתלמידים מקשיבים בקהילות איטליה, שכן התפרסם כאיש אלוקים קדוש וכל חכמי המדינה חרדו לקראתו ונישאו את שמו, והגם שהדרכים בחזקת סכנה והמצב הכלכלי בירושלים היה דחוק וחכמי העיר היו תלויים בתמיכות מחוץ לארץ - את הכל היה שווה בעיניו לסכן, כאשר נלגד עיניו המטרה הנכספת. כי לא עלייתו בעצמו לארץ ישראל היתה בעיניו השאיפה היחידה, אלא הקמת הישיבה והרבצת התורה בירושלים. ביטוי לדבר אנו מוצאים בהסכמת חכמי ליוורנו לספר 'פרי תואר', שכתבו: "נר המערב", אשר האיר בק"ק סאלי ובכל גבולו סביב, עד שיאותו לאורו כל בני דורו, באור פני מלך חיים. הנה שכרו אתו ופעולתו, אשר עזב את ארץ מולדתו, ואת יקר תפארת גדולתו, ויצא ועשה את עולתו [מלשון עלייה], זאת עול"ת קדש בקדשו, אל הר חמד אלהים לשבתו. וענתה לו צדקתו, צדיק באמונתו, כי רוח ה' נוצצה בו, ניצוצי קדושה, מקבילות הלא לאות".

גם בהסכמת חכמי מודונא לספר 'אור החיים', הזכירו את שאיפת הקודש שהדריכה את רבנו, להביא עמו לירושלים את תלמידיו וללמדם שם תורה: "זאת הפעם השמש ממערב" יצא על הארץ, צבי היא לכל הארצות, ליטע שמים החדשים ואר"ש הקדושה בארץ נכוחות, ויסוד"תו"ד בהררי קדש, לעלות בהר ה' ולקום במקום קדשו, ואל מקומו שואף זורח הוא שם שם לו חק ומשפט, ואחריו קו"ל ישרי לב, בלכתו ילכו, ובעמדם יעמדו לשמור את דרך עץ החיים. ולא ללמד על עצמו

יתומי עיר, עד מתי לא יימו רחמי העיר היונה נאהבה ונעלבה, וצועקת הבה אלי פדיום הבה. צר לי לאם תבכה, הבת ירושלים ממורת - מי לידדי בביתי. והיו פיפיותינו בעדנו ובעד כל תפוצותינו, עד ה' רחמיו לנו יעיר, לומר - הקולך זה בני צעיר. קומו ונעלה אל הר ה' בבנינו ובבנותינו, ושם נועדה על התורה ועל התעודה לקיום כל דבר, כל הכתוב לחיים בירושלים, יהי' שם ד' מבורך.

במענה רך לנפשי אמרתי, ובעיני עצמי נקליתי, וממקום מושבתי נדדתי על נדוד, נד ממקומו ועזב לאומו והדומו. ואוריד לארץ ראשי על כנף כבודי ומרים ראשי, ואצא סובב סביבות הנפוצות נדחי צאן אסופות [...] ...] לטעת נטעי גן אלקים חיים. עשרה המה העומדים ברמה, אשר קדשו נפשם לשרש בארץ גזעם בעסק התורה, באהבת ד' ומורא, ללמוד וללמד לכל בא ולומד, גם לחזר אחרי ילידי עם ד' לאמר להם - בא ברוכי ד', זו תורה וזו שכרה, ועל שכמם תהיה המשרה לרומם דגל התורה. והמה חכמים מחוכמים, על פלגי מי יראת ד' שתולים, וקרא זה אל זה דודי וזה רעי באהבה רבה אהבת עולם, רצון ד' יחפצו שואלים, ובעד עמוסים מתפללים למול מקום שכנה בו שכינה, לשוב בנים על שלחן אביהם ברינה, ולהעטיף עדת אל בשמלת החמלה, זאת תורת העולה, ולכסותם במכסה החנינה, להעלותם קרית דור חנה, ולהקיפם בהקף החסדים.

וכבר קהלות איטליה ד' ישמרו שלחו זרועותיהם וחצונו [ותקנו] הדבר והוקם על.

ומעתה אליכם אישים אקרא: כל הרוצה להיות בכלל הברכה עליו תבא ברכת טוב חיים עד העולם. וכל הרוצה ליטול את השם ליכנס בכלל החברים המיסודים מדרש זה, אשר נקרא שמו 'מדרש כנסת ישראל', הן יגיע לו חלק כחלק יחד עם כל החברים ראשונים ואחרונים.

וסדר מדרש זה הוא על זה האופן - תלמוד תורה מן הבקר ועד הערב בחברה למעלה מעשרה, והמה חכמים מחוכמים בכתר היראה ואהבה והענוה מוכתרים. גם לשים לילות כימים בעסק התורה. ובתחוננים מול שוכן מעוניים, בעד כללות עם אמונים. ולברך ביחוד כל החברים בשבתות וימים טובים מול כותל מערבי אשר שם שכינה שורה. גם לשים חרות בכתב מפורש לכבוד ולתפארת ולזכרון לפני ד' שמוות בני ישראל יחיד ורבים המחזקים בקימה שיש בה הדור לחכמי מדרש הנזכר ה' ישמרו.

והיה לאות כתב ידי זה לקיים כל דבר, כי כל הכתוב לחיים בירושלים תוב"ב.

עבד ד' ויראוי חיים נ' עטר

סדר ושנה 'אתה תצ'וה את בני ישראל' לפ"ק

יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא, להקיש אליו, ולהגיש אליו כל הקרב הקרב קרבת אלהים יחפצו, להיות זוכה ומזכה את הרבים, והשתחוה לה' בהר הקודש בירושלים. כרועה עדרו ירעה בשושנים ששונים, בזרועו יקבץ נדחי ישראל יכנס כינוס לצדיקים, ריבה וקיבץ פעלים לתורה ולתעודה פעולת צדיק לחיים, ופעולתו לפניו ליראי ולחושבי שמו, ואת הקדוש והקריב אליו, ואת אשר יבחר בו יקריב אליו הבוחר בירושלים".

"קול יצא מלפני ה'..."

רבנו עצמו תיאר את שאיפותיו בעלייה לירושלים, במכתב ששיגר לקהילת קסאלי שבאיטליה, בחודש אדר תק"א, בו גולל את קורותיו ושאיותיו הקדושות. היתה זו קהילה חשובה, שבראשה עמד הגאון רבי שבתי אלחנן מן הזקנים זצ"ל, שהרב חיד"א זצוק"ל הזכירו בכתבי מסעותיו והכתירו בתואר "הרב הגדול מופת דורנו". היות ורבי שבתי אלחנן היה תלמיד מובהק להגאון רבי יצחק לאמפרונטי זצ"ל, שנקשרו עבותות של ידידות בינו לרבנו בעת שביקר בפירארה, התבקש רבי יצחק לאמפרונטי וניאות להעביר את המכתב לתעודתו. אגרת זו, מן הבודדות שנתרו ממה שכתב רבנו, פותחת צוהר לשגב שרעפיו באותם ימים:

מקרא זה בא ללמד, ולא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא, קסת הסופר ממו"תני, לקרוא באוני זרע ברך ד' קריאה של חבה, קריאה של מצוה רבה.

כי קול יצא מלפני ד' בלב כל בחירי המוני עם אלוקי אברהם, נאספו ממוזרח וממערב, הללו דרך אניה בלב ים והללו ממדבר הרים, לעלות לעיר סביב לה הרים, להתגולל בעפרה... לומר די לצער הפרידה, אולי יתעשת ד' לנו ונהיה באור החיים".

והדברים עתיקים. וכבר הגיעו הדברים לאזן מילין תבחן, את אשר הערה נפשו הרמה הנשר הגדול קדוש ישראל תנא דאורייתא מלך, חיים אבולעפיא [הגה"ק רבי חיים אבולעפיא זצוק"ל, רבה של טבריה, שביקש שרבנו יקבע מקום מגוריו בטבריה וימלא את מקומו בהנהגת העדה. כאשר יורחב ויתואר בפרקים הבאים], הדור ונעים די המלכא יעול בהיכליה, וכבר זכה מי שזכה בו מהגולה ויחיד סגולה.

והן עתה אזרתי עור במתני, ונתעוררתי ואמרתי עת לעשות לה'. הן הנה הגבורים גבורי כח בתורה, אמיץ כח, נסעו יחידיו, חד לפנים וחד לאחור, ושמו פניהם אל המקום אשר בחר בו ד', ירושלים הקדושה והעליונה עיר היונה. ואנכי אחזר לא נסוגותי, וממקומי נסעתי, וסוד מתקתי עם חברתי עלה נעלה את פני ה' וחלה מפניו כל בשר, הן כביר לא ימאס, נתעדן לפניו בעדון זה בזאת התורה, אשר לה ה' קורא אורה, ואותה שעשועיו יקרא, אותה יום יום ידרוש[1], ופיפיותינו ממנה לא יחרשו. וקול שגאתנו מעיר, קול מהיכל, אהבת הבנים יבעיר, ולילה כיום יאיר, עד מתי ה' תשכח

אלפים כבר נושעו

בזכות תרומתם למען האור החיים הקדוש
הפצת ספריו הקדושים

קנה לעצמך זכות אצל האור החיים הקדוש

מוקד הישועות: 0733-713-620

אם מצות אכילת מצה הוי בגדר 'פרסומי ניסא'

פי לְצַד שְׁיֵשׁ פְּרוֹסוּם נִסְיָאָת מְצָרִים בְּסִפְקָה בְּחִינָה אַחַת יוֹתֵר מִפְּרוֹסוּם נִסְיָאָת בְּאֲכִילַת מִצֵּה, כִּי הִרְבֵּה פְּעָמִים אָדָם אוֹכֵל פֶּתוֹ מִצֵּה, מֵה שְּׂאִין כֵּן מַעֲשֵׂה סִפְקָה שְׁיֵשׁ פְּרוֹסוּם גְּדוֹל.

וּבְפִסְחָא גַם כֵּן בְּחִינָה אַחֲרָת יֵשׁ בּוֹ שֶׁהוּא יוֹתֵר פְּרוֹסוּם הַנִּסְיָאָת בְּעֵתוֹ וּבְזִמְנוֹ שֶׁהוּא בְּט"וֹ בְּנִיטוֹן, וְיִבֹא חֶכֶם שֶׁתְּהִיָּה לוֹ הַסְּבָרָא לְהַגְדִּיל פְּרוֹסוּם נִסְיָאָת שֶׁהוּא גְּדוֹל מִפְּרוֹסוּם אֲכִילַת מִצֵּה. (ד, ז)

בדברי רבינו מבואר, דגם אכילת מצה וגם סוכה הוי בגדר 'פרסומי ניסא', אלא שיש להסתפק איזה מהם נחשב יותר פרסומי ניסא.

וכן מבואר **באליה רבה** (סי' תרע"א סק"א) שכתב דנר חנוכה עדיף מד' כוסות, דאע"פ שגם בד' כוסות איכא פרסום הנס, מכל מקום נר חנוכה עדיף מד' כוסות, משום דבפסח איכא עוד היכרא ע"י מצה ומרור, ע"כ. ומשמע שגם מצה ומרור בכלל פרסום הנס.

ובשו"ת **כנה רננה** (ח"א סי' פ"ד) הוסיף עוד, דאדרבה, עיקר פירסומי ניסא הוא ע"י המצה והגדה [ופסח ומרור בומן הבית] שהם דאורייתא, וד' כוסות הם רק חלק מחלקי המצוה של פירסומי ניסא, והו"ד בשד"ח (אסיפ"ד מערכת חנוכה אות כ"א), עיי"ש.

וכ"כ **בתשובות והנהגות** (ח"ה סי' קל"ד), והוסיף עוד שלפי שיטת הגר"א ועוד, שמקיימין מצוה בכל פעם כשאוכל מצה כל שבעה [עיין בתשובות והנהגות שם סי' קל"ב], זוכה בזה גם לקיים מצות פירסומי ניסא, עכ"ד.

אך יש לעיין בזה, לפי מה שכתב רבינו כי הרבה פעמים אדם אוכל פתו מצה, וא"כ אפשר שדווקא בליל פסח שהוא בעתו ובזמנו שהוא בט"ו בניסן הזמן שיצאו ישראל ממצרים, וגם ניכר ע"י שאומר עליה את ההגדה, ומברך ברכת המצוה, משא"כ בשאר ימי החג אינו ניכר כל כך שהיא באה לצורך המצוה. וראה עוד בענין זה בספר 'לב ים' (זילבר, פסחים סי' כ"ו).

אם יש חיוב לטבול בגדי המצודה

וּכְבָּס הַמְּטִיָּה וגו'. צָרִיךְ לְדַעַת כְּבוֹס זֶה לְמָה, פִּינֵן שְׁעוֹדְנוֹ מִטְּמֵא בְּגָדִים בְּיָמֵי סְפָרוֹ וכו', וְזֶה בְּהִכָּרַת אֲמָה אוֹמֵר שֶׁלֹּא בָּא אֶלָּא לְלַמֵּד דָּבָר, וְלִזְהוּ אֶמֶר מֵה בָּא לְלַמֵּד, אִם לְלַמֵּד וכו' קַל וְחֹמֶר הוּא, וְתִרְצֵן וכו' (יד ח).

משמע מדברי רבינו שמה שכתוב "וכבס בגדיו", לא בא אלא ללמד שפסקה טומאת משכב ומושב, אבל באמת **אין חיוב** דוקא לכבס בגדיו.

ובמנחת חינוך (מצוה קע"ג אות ז') כתב, שמשלשון החינוך (שם) והרמב"ם (הל' טומאת צרעת פי"א ה"א) דנקטו בסתמא דמכבס בגדיו, וכן משלשון המשנה (נגעים פי"ד מ"ב), **משמע דגזירת הכתוב הוא שצריך לטבול בגדיו**, אף דאין תועלת לענין הטומאה, שהרי גם לאחר זה מטמא בגדים במגע. וציין ללשון **הראב"ד** (שם ה"ד). ושוב הביא דברי רבינו שאין חיוב דוקא לכבס בגדים בימי ספרו, וכתב שכן **משמע בתו"כ**.

והנה המנ"ח ורבינו פירשו בדעת התו"כ שאין חיוב לכבס בגדיו. אבל **החזו"א** (נגעים סי' י"א סק"ד) מפרש שקושיית התו"כ היא, שלא שייך מצוה לטבול אם הוא עדיין מטמא, ולזה אמר שפוסק מלטמא משכב, וא"כ שפיר יש מצוה לטבול הבגדים כדי לטהרם מטומאה זו.

וכ"כ **בתפארת ישראל** (נגעים פי"ד מ"ב י"ב אות כ"ה): טבילה זו לא משום שאחר טבילת גופו יהיה יכול ללבשן בטהרה צוה הכתוב, דהרי גם אחר שיטבול טבילה זו עדיין הוא אב הטומאה כשרץ, ויחזור ויטמא הבגדים שילבש ויעשה אותן ראשון לטומאה, וכו', אעפ"כ צותה תורה לטבול כדי להקל טומאתו, דתחילה כשלבשן בימי חלוטו היה אב הטומאה כמדרס הזב, והשתא כשיטבולן אף שיחזור וילבשן יהיו רק ראשון, ע"כ.

ובמשנה אחרונה (שם) כתב, שא"צ לטבול רק בגדים העשויים למשכב, שאם שוב לא יגע בהן ישארו בטהרתן. אבל בגדים העשויים ללבישה ונגיעה לא יטבלם, משום שלא יועיל כלום בטבילה זו, שהרי יחזרו ויטמאו בנגיעתו בהם.

נערך מתוך שיעורי אזה"ח הק' מאת הרה"ח יהודה וייס שליט"א

משיח בן אפרים יהרג ח"ו אם יהיה מחסור בתורה, ולכן צריך לבקש כל יום עליו שלא יהרג

וְצִוָּה הַכֹּהֵן וְלָקַח לַמִּשְׁחָה שְׁתֵּי צִפְרִים חִיּוֹת טְהוֹרוֹת וְעַץ אַרְז וּשְׁנֵי תוֹלַעַת אֲזָב. וְצִוָּה הַכֹּהֵן וְשָׁחַט אֶת הַצִּפּוֹר הָאֶחָת אֶל כְּלֵי חָרֶשׁ עַל מֵיִם חַיִּים. אֶת הַצִּפּוֹר הַשֵּׁנִי יָקַח אֹתָהּ וְאֶת עַץ הָאֲרָז וְאֶת שְׁנֵי הַתּוֹלַעַת וְאֶת הָאֲזָב וְטָבַל אוֹתָם וְאֶת הַצִּפּוֹר הַשֵּׁנִי בְּדָם הַצִּפּוֹר הַשְּׁחֻטָּה עַל הַמַּיִם הַחַיִּים. וְהִזָּה עַל הַמִּשְׁחָה מִן הַצִּרְעָת שֶׁבַע פְּעָמִים וְטָהְרוּ וְשָׁלַח אֶת הַצִּפּוֹר הַשֵּׁנִי עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. וְכַבֵּס הַמִּשְׁחָה אֶת בְּגָדָיו וְגִלַּח אֶת כָּל שְׁעָרוֹ וְרָחַץ בְּמַיִם וְטָהַר וְאַחַר יָבֹא אֶל הַמַּחֲנֶה וְיֵשֵׁב מִחוּץ לְאֹהֶל שִׁבְעַת יָמִים. וְהָיָה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִגְלַח אֶת כָּל שְׁעָרוֹ אֶת רֹאשׁוֹ וְאֶת זָקְנוֹ וְאֶת גְּבַת עֵינָיו וְאֶת כָּל שְׁעָרוֹ וְגִלַּח וְכַבֵּס אֶת בְּגָדָיו וְרָחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ בְּמַיִם וְטָהַר. (ד, ט-י)

"שתי צפרים" הוא רמז לשתי המשיחים, "צפור השחווטה" רומז על משיח בן אפרים שיהרג, "צפור החיה" רומז על משיח בן דוד. "עץ ארז ושני תולעת ואזוב" רומז על שלושה אבות, אשר בצירוף זכותם יזכו ישראל לגאולה.

והאמור שיהיה "צפור שחווטה" שהמשיח בן אפרים יהרג, זה רק בגלל חוסר של "מים חיים", שיחסר בעם ישראל תורה הנמשלה ל"מים". אבל אם ילמדו תורה לא יהרג. ולכן צריך לבקש כל יום בתפילת שמונה עשרה: 'ולישועתך קוינו כל היום' שלא ימות.

"וזהו על המיטה שבעת ימים" שיטהרו משבעה הדרגות של טומאה, "וכבס את בגדיו וטהר" שיכבסו בגדים המלוכלכים בעוונותיהם, "ורחץ במים" שיטהרו וירחצו מחשבותיהם בתורה, "ואחר יבא אל המחנה" שיזכו לבוא אל בית המקדש שם מחנה השכינה.

הכנות הטהרה לביאת המשיח

עוד כתב רבינו שפסוקים אלו מרמזים על ההכנות הרוחניות הנצרכים לגאולה השלימה, ואז נזכה להתחבר ולהזדווג לשכינה הקדושה, שתהיה הגאולה באופן פלאי, כמו שכתוב בזוהר הקדוש, שכשמישיח יבוא תתגלה מערה אחת מתחת לארץ, ומאותה מערה יצא עוף אחד גדול שישלוט בכל העולם ולו תנתן המלוכה, וישראל הקדושים יתאספו אצלו, ואז יתגלה מלך המשיח בכל העולם ולו תנתן המלוכה.

ובזה מפרש רבינו את הפסוקים על טהרת העוונות, וטהרת עם ישראל משבע דרגות הטומאה שיכולים בני ישראל ליפול בהם, כדלהלן:

וְהִזָּה עַל הַמִּשְׁחָה מִן הַצִּרְעָת שֶׁבַע פְּעָמִים - נגד ז' הדרגות הטומאה שנטמאו בגלות הנקרא 'צרעת', ולכן צריך להזות עליהם ז' פעמים. ולכן אומר הנביא יחזקאל שעם ישראל נטמא 'כטומאת הנדה' שהיא טמאה ז' ימים, כך ישראל נטמאו ב-ז' דרגות.

וְכַבֵּס הַמְּטִיָּה אֶת בְּגָדָיו - מרמז על העוונות שהם דומים לבגדים מלוכלכים וצואים, שהנשמה מתלכלכת בהם.

וְגִלַּח אֶת כָּל שְׁעָרוֹ - שיפרוש מכל החומר העכור והתאוות הגשמיות, כי השער מרמז על המותרות.

וְרָחַץ בְּמַיִם וְטָהַר - שילמד את התורה הקדושה המשולה למים, ובזה יטהר את מחשבותיו.

וְאַחַר יָבֹא אֶל הַמַּחֲנֶה - יוכל להיכנס למחנה שכינה, היא עיר הקודש ירושלים ובתוכה בית המקדש, אשר תרד בנויה מן השמים.

וְיֵשֵׁב מִחוּץ לְאֹהֶל שִׁבְעַת יָמִים - שעד עכשיו רק הרחיקו את עצמם מטומאה, ועדיין צריכים לספור שבעה נקיים מחשש טומאה, כדי שיוכלו להזדווג עם השכינה הקדושה.

וְהָיָה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִגְלַח אֶת כָּל שְׁעָרוֹ אֶת רֹאשׁוֹ וְאֶת זָקְנוֹ וְאֶת גְּבַת עֵינָיו וְאֶת כָּל שְׁעָרוֹ וְגִלַּח וְכַבֵּס אֶת בְּגָדָיו וְרָחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ בְּמַיִם וְטָהַר - שביום השביעי יזכו לקבלת הארת הקדושה.